

10. Аксененко Н.Є. Залізниці Росії від реформи до реформи. / Н.Є.Аксененко, Б.М.Лapidус, А.С.Мішарін. – М. : Транспорт, 2011. – 335 с.
11. Желябін І.В. Доставка від дверей до дверей / І.В.Желябін // Бюлетень транспортної інформації. – 2011. – № 5. – С.21. – URL: http://www.dap.ane.ru/_PRIVATE/Fapo/htm.
12. Кизим А.А. Страхування міжнародних вантажів в системі мультимодальних перевезень вантажу / А.А. Кизим, А.В. Новиков // Журнал логістика. – 2011. – № 5 (58).

References

1. Hadjinsky, A. *Fundamentals of Logistics*. Moscow, 2005. Print.
2. Tridid, O, and K. Tan'kov. *Logistics' Management*. Ed. O.M. Tridid. Kharkiv : WA "INZHEK", 2005. Print.
3. Sharchuk, T. "Logistics Outsourcing - Way to optimization of enterprise business processes management." Web. <www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2008_633/112.pdf>/.
4. Kal'chenko, A. *Logistics*. Kyiv : KNEU, 2003. Print.
5. Global Contract Logistics 2009. Web. <<http://www.transportintelligence.com/market-reports/report-global-contract-logistics-2009/241/>>.
6. Official site company Kuehne & Nagel Ukraine. Web. <<http://www.kn-portal.com/locations/europe/ukraine/>>.
7. *Corporate logistics. 300 answers to the questions of professionals*. Ed. prof. V. Sergeev. Moscow: INFRA-M, 2006. Print.
8. Krikavsky, E. *Logistics*. Lviv : The University "Lviv politehnika", 2004. Print.
9. Larina, R. *Logistics*. Donetsk : "VIK", 2005. Print.
10. Aksenenko, N. *Russian Railways. reform of the reform*. Moscow: Transport, 2011. Print.
11. Zhelyabin, I. "Delivery from door to door Bulletin of transport information. " 5 (2011). Web. <http://www.dap.ane.ru/_PRIVATE/Fapo/htm>.
12. Kizim, A. "Insurance of goods in international multimodal transport logistics system." *Logistics Magazine* 5 (58) (2011). Print.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

УДК 33:631.1

ББК 65.012.41:20.18

Левандівський О.Т.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В ПЕРЕДОВИХ КРАЇНАХ СВІТУ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
76018, м. Івано-Франківськ, вул.Шевченка, 57,
тел.: 0342752351,
e-mail: inst@pu.if.ua

Анотація. У статті досліджено фінансове забезпечення аграрного сектору Європейського Союзу та США. Наголошується, що сучасна політика фінансового забезпечення аграрного сектору в країнах-членах ЄС тісно пов'язана і погоджена з регіональною місцевою політикою. Структурні фонди, що функціонують в ЄС, спрямовують певний обсяг фінансових ресурсів в основному на розвиток певного напрямку в сільській місцевості, затвердженого в програмах розвитку.

Особливістю управління і фінансового забезпечення аграрного сектору США, є розміщення коштів з федерального бюджету в першу чергу по тих розроблених цільових програмах, які мають національне значення. Значним досягненням в діяльності Мінсільгоспу США з розвитку аграрного сектору залишилися розробка і реалізація спеціальних програм, дослідження заходів яких показали, що усіх їх можна згрупувати по чотирьох категоріях: - економічний розвиток; розвиток інфраструктури; спеціальні програми і програми збереження природних ресурсів.

На основі проведеного дослідження в українській практиці пропонується використати передовий досвід зарубіжних країн.

Ключові слова: державне регулювання, фінансове забезпечення, аграрний сектор, сільське господарство, сільська місцевість.

Levandivskiy O.T.

FINANCIAL SUPPORT AGRICULTURAL SECTOR IN ADVANCED COUNTRIES

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,
e-mail: inst@pu.if.ua

Annotation. In the article the financial support of the agricultural sector of the European Union and the United States. It is noted that the current policy of financial security of the agricultural sector in the EU Member States are closely linked and coordinated with regional local politics. Structural funds operating in the EU, a direct financial resources primarily on the development of certain trends in rural development programs approved in.

Feature management and financial support of the US agricultural sector, is to place funds from the federal budget primarily on those designed targeted programs that have national significance. A significant achievement in the work of the Ministry of Agriculture of the US agricultural sector remained the development and implementation of special programs, research activities which showed that all of them can be grouped into four categories - economic development; infrastructure development; special programs and programs for the conservation of natural resources.

Based on studies in the Ukrainian practice proposed use advanced experience of foreign countries.

Key words: state regulation, financial support, agricultural sector, agriculture, rural areas.

Вступ. У сучасному світі чітко проглядається тенденція, згідно з якою зростає регулююча роль держави у становленні й розвитку фінансового забезпечення аграрного сектору, що стосується природних ресурсів, і в першу чергу – землі. Про це, зокрема свідчить теорія лауреата Нобелівської премії Р. Коуза про фактичну відсутність під впливом держави в сучасному суспільстві приватної власності на природні ресурси. Такий крайній висновок не є зовсім прийнятним, але він свідчить про існування зазначеної тенденції. Другий аспект проблеми державного регулювання фінансового забезпечення аграрного сектору полягає в тому, що це відбувається з позицій виключно забезпечення господарської ефективності сільськогосподарського виробництва. Подібний підхід значною мірою притаманний економічній і науково-управлінській думці України. Насправді ж, якщо виходити навіть лише з проблеми ефективності сільськогосподарського виробництва, слід зважити на те, що будь-яке виробництво є

реалізацією певної технологічної моделі в органічно пов'язано з нею фінансовим забезпеченням. Як фінансове забезпечення не може існувати без адекватної технологічної бази, так і технологічна база, як матеріальний фундамент виробництва, не може існувати без відповідного фінансового забезпечення. Це означає, що фінансове забезпечення в аграрному секторі, його конкретні форми існування повинні бути самостійним об'єктом наукових досліджень з позицій підходу до них як об'єкта державного регулювання.

Постановка завдання. На даному етапі наукової роботи поставлено основне завдання – пізнання фінансового забезпечення аграрного сектору Європейського союзу та США. Суть цієї визначальної мети розкривається через вивчення фінансового забезпечення аграрного сектору задля виявлення важливих сутнісних тенденцій, особливостей, позитивних і негативних характеристик у процесі функціонування сільського господарства.

Результати. Передові країни світу мають свої моделі фінансового забезпечення в аграрному секторі. Ми звернемо увагу саме на модель Європейського союзу та США.

Необхідність розвитку сільського господарства у Європі була усвідомлена давно. Початком відліку можна вважати проведення в країнах-членах Європейського Союзу єдиної сільськогосподарської політики (ЄСПП). У середині ХХ століття, вслід за підписанням Римського договору, надійшла від членів Єврокомісії обгрунтована пропозиція з проведення політики аграрного і сільського розвитку в Європі.

У міру розвитку аграрного виробництва, використання трудових ресурсів, змін умов життя населення в сільській місцевості в країнах ЄС, поставлені цілі урядом ЄС при проведенні сільськогосподарської політики, мінялися, і для вирішення аграрних питань, основними з них стали наступні:

– підвищення ефективності аграрної галузі шляхом використання досягнень прогресу і забезпечення оптимального використання чинників виробництва, головним чином, праці;

– гарантія справедливих стандартів життя сільському населенню;

– стабілізація ринків продукції сільського господарства;

– забезпечення споживачів сільськогосподарської продукції, населення продуктами харчування за прийнятними цінами.

Сучасна політика фінансового забезпечення аграрного сектору в країнах-членах ЄС тісно пов'язана і погоджена з регіональною місцевою політикою. Величезна кількість регіонів ЄС – більше 250, серед яких багато сільських, дуже різноманітні за рівнем розвитку, що утрудняє керованість ними, посилює протиріччя і розбіжності при фінансуванні заходів щодо їх подальшого розвитку.

Ставлячи своїм завданням скоротити відмінності в регіональному розвитку країн, зменшити число найбільш відсталих в економічному плані областей, Уряд ЄС розробляє цільові програми, в яких виділені основні напрями соціального, економічного, екологічного розвитку регіонів, з урахуванням їх особливостей. На рішення цих місцевих завдань направлена регіональна політика, яка заснована на фінансовій солідарності. Фінансування проектів і програм проводиться Європейським структурним фондом, що забезпечує місцевий розвиток і Фондом об'єднання.

Структурні фонди, що функціонують в ЄС, спрямовують певний обсяг фінансових ресурсів в основному на розвиток певного напрямку в сільській місцевості, затвердженого в програмах розвитку:

Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) головним чином фінансує програми щодо створення і поліпшення в сільській місцевості інфраструктури, її елементів. Сюди ж входять також заходи з організації нових і збереженню, модернізації наявних робочих місць, як в сільськогосподарському виробництві, так і в пов'язаних з

ним галузях. Іншим важливим завданням фонду є фінансування місцевих соціально-економічних проектів і програм різного тимчасового вектору з розвитку сільської місцевості.

Європейський соціальний фонд (ЕСФ) спеціалізується на виплаті дотацій по безробіттю і підтримує групи населення, що потребують соціальної допомоги, виплачуючи їм соціальну допомогу. У його функції входить також фінансування заходів освітніх учбових закладів щодо навчання сільським спеціальностям і заходів, сприяючих підвищенню зайнятості сільського населення, у тому числі в несільсько-господарських галузях.

Європейський аграрний фонд вирівнювання і гарантії (ЄАФВГ) призначений проводити фінансову політику згладжування регіонального розвитку, як в економічному, так і соціальному планах. Відділення вирівнювання рівня економічного розвитку фінансує заходи, пов'язані з сільським розвитком територій, різноманітною, у тому числі матеріально-технічною допомогою фермерам, зокрема в тих регіонах, які відстають в економічному розвитку. На Відділення гарантії (ЄАФВГ) покладені функції фінансування вирівнювання і підтримки сільського розвитку у межах загальної аграрної політики, що проводиться Урядом ЄС.

З метою досягнення більшого ефекту від вкладених фінансових коштів, гроші, що виділяються структурними фондами, розподіляються згідно конкретно поставленим 3-м цілям, які реалізуються на різних рівнях, в т.ч. регіональному.

Перша мета полягає в сприянні регіонам, що відстають в економічному розвитку (приблизно 1/5 регіонів ЄС, де мешкає близько 22% населення). Характерно, що на цю мету виділяються до 70% грошових коштів, які спрямовуються на створення і зміцнення сільської інфраструктури: будівництво доріг з твердим покриттям і придбання пасажирського автомобільного транспорту, поліпшення водопостачання сільського населення, безперервне забезпечення електроенергією, створення нових і ремонт наявних телекомунікаційних мереж. Фінансується будівництво і підтримка у хорошому стані установ охорони здоров'я і освіти, вивезення побутових відходів. Передбачена організація послуг, які сприяють ефективнішій роботі виробників сільськогосподарської продукції: сервіс під час польових робіт, ремонтні, транспортні послуги і тому подібне.

Друга мета – сприяння регіонам із структурними проблемами, зокрема із складнощами у сфері зайнятості сільського населення. У сільській місцевості регіонів, де склалася важка соціально-економічна ситуація, що належать до категорії кризових, мешкає 18% населення. Обсяг фінансування заходів щодо зміни і підтримки соціально-економічної ситуації в таких регіонах складає 11,5% структурних фондів. У кризових регіонах потрібне застосування спеціальних заходів щодо привабливості проживання і зайнятості в сільській місцевості, розвитку тут альтернативних видів діяльності. Значно більша увага приділяється поліпшенню і розвитку інженерної інфраструктури місцевості. У випадках особливої необхідності, додатково до засобів, наявних на вже розроблені проекти і програми розвитку сільської місцевості, виділяються фінанси на організацію і створення нових робочих місць з метою підвищення рівня зайнятості населення, що у свою чергу підвищують рівень життя.

Фінансування третьої мети не поширюється на сприяння регіонам з окремих напрямів. В даному випадку кошти витрачаються на вдосконалення загальної регіональної соціальної структури країн ЄС. Питома вага фінансів, що виділяються на регіональну соціальну політику, складає 12,3%, головним тут є факт модернізації. Модернізації підлягають головним чином системи професійної освіти, навчання і перенавчання фахівців, що потребують підвищення кваліфікації і перекваліфікації. Третьою метою в цілому в регіонах країн-членів ЄС є сприяння підвищенню зайнятості

населення. У сфері формування ринку трудових ресурсів фінансування здійснюється на усіх рівнях учбово-освітнього процесу: професійне навчання від початкового, до професійного, сприяння і допомога в професійній діяльності, не залежній від заробітної плати. У сфері розвитку соціально-економічних структур – поліпшення їх діяльності і структур, сприяючих зайнятості: партнерства між учбовими закладами і сільськогосподарськими товаровиробниками, їх об'єднаннями, рівність можливостей при отриманні роботи, освіти, перекваліфікації у сфері сільськогосподарського виробництва і так далі.

Загальне фінансування Єдиної сільськогосподарської політики проводиться Європейським фондом напряму і гарантій (ЄФНГ). Треба відмітити, реформи, що регулярно проводяться курсом (ЄСПП), постійно знижують питому вагу обсягу коштів фонду у бюджеті ЄС, що, безумовно, негативно позначається на розвитку аграрної галузі, проте, ця частка досі складає досить солідну суму – близько половини фінансових витрат країн ЄС.

Управління розвитком аграрної галузі здійснюється не лише з регіональних позицій, що припускають її моніторинг і проведення відповідних заходів. Окрім державних програм фінансового забезпечення в аграрному секторі, одним із способів вирішення проблеми в країнах ЄС останніми роками стало виконання програм громадської ініціативи LEADER. Програма розробляється і реалізується за участю органів місцевої влади на сільській території. З її допомогою розробляються також на місцях програми місцевої ініціативи безпосередньо в сільській місцевості (ЄАФВГ) і досягається рішення поставлених проблем [191].

У межах програми громадської ініціативи LEADER на початковий етап її реалізації на сільській території виділяються певні кошти з місцевих бюджетів. У разі успішного виконання першого етапу, проект або програма приймається в цілому з виділенням запланованої суми коштів на реалізацію проекту (програми) в повному обсязі.

Найважливіше тут те, що програма дозволяє залучати сільське населення до управління розвитком сільської місцевості шляхом планування і здійснення проектів. Це дозволяє реалізувати основний принцип ЄСПП в проектах сільського розвитку: принцип планування, керівництва і здійснення проекту «знизу-вгору». Проекти розробляються і реалізуються при допомозі і за участю залучених груп місцевого населення, куди входять, крім того, представники усіх сторін, зацікавлених в розвитку цієї території. По нормативах LEADER співвідношення числа представників органів влади і місцевого населення (включаючи приватний бізнес) в групі розробників має бути не менше, ніж 50:50.

Застосування такого методу управління розвитком і фінансування заходів в аграрному секторі в регіонах нашої країни цілком допустимо після ґрунтовнішого і детальнішого вивчення цього досвіду на сільських територіях країн ЄС. Головною причиною застосування цього методу є планування заходів з розвитку, як сільськогосподарської галузі, так і сільській території, не «згори-вниз», як це робиться в нашій країні сьогодні, а «знизу-вгору», як в зарубіжних країнах. Це дозволяє домагатися потрібних результатів і більшого ефекту реалізації заходів, щодо поліпшення рівня і якості життя сільського населення, збереженню природного середовища і в цілому розвитку аграрного сектору в регіонах.

За останні роки політика фінансового забезпечення прийняла характер, визначений наступними поставленими цілями: конкурентоспроможністю трудових ресурсів, сільськогосподарської продукції території і поліпшення управління територією. Слід зазначити, що значні позитивні зміни в розвитку аграрного сектору на основі фінансового забезпечення останніми роками були обумовлені одночасним збільшенням інновацій в сільськогосподарське виробництво.

Заходи з проведення аграрної політики, розвитку аграрного сектору, здійснювані відповідно до поставлених цілей ЄС, загалом, визначаються не лише стратегією ЄС, але і національною стратегією і програмами розвитку, що розробляються в окремих країнах-членах Європейського Союзу [361].

Особливістю управління і фінансового забезпечення аграрного сектору США, є розміщення коштів з федерального бюджету в першу чергу по тих розроблених цільових програмах, які мають національне значення.

У аграрно-індустріальному комплексі країни на федеральному рівні нині працюють дві великі програми це: "Стабілізація доходів" і "Наука, і наукова служба". Окрім них є більше 10 міжгалузевих цільових програм національної ваги, що забезпечують інтереси розвитку сільської місцевості і підтримка виробництва продукції фермерів, розвиток інфраструктури в місцях проживання сільського населення. У низці програм входять заходи з охорони природних зон, підтриманні родючості оброблюваних земель, на котрих вирощується сільськогосподарська продукція. Інші міжгалузеві програми містять заходи, пов'язані з дослідженнями ґрунтів, планують малозабезпеченому сільському населенню місцевості допомогу у вигляді постачання продовольства, здійснюють маркетингові дослідження.

Велике значення для населення, що мешкає на селі окремих штатів, мають дослідження соціальних питань, які плануються у низці міжгалузевих аграрних програм.

Відмітимо, як позитивний факт, що впливає на своєрідну рекламу сільського способу життя, діяльність Мінсільгоспу США в сфері сільського розвитку. Дана діяльність спрямована на фінансування будівництва житла і місцевих об'єктів в сільській місцевості. Це школи, поліклініки, дороги, пожежні станції, поліцейські відділки, об'єкти системи енерго- і тепlopостачання, телекомунікації.

Актуальними для розвитку аграрного сектору на основі фінансового забезпечення залишається будівництво нових і підтримка діючих систем водопостачання, збір і переробка сміття; технічне сприяння розвитку бізнесу, включаючи бізнес у сфері альтернативних джерел енергії. Комп'ютеризація займає окремий рядок в заходах з розвитку інформаційно-технічних служб на селі. Великі кошти виділяються на охорону і відновлення природних ресурсів місцевості, на практичні дослідження: яким чином сільськогосподарська продукція може бути використана в нових цілях, у тому числі в якості альтернативних джерел енергії.

Структура адміністративних органів, задіяних в розвитку аграрного сектору, найбільшою мірою сприяє визначенню потреб і рішення проблем на місцевому рівні, що взаємозв'язане і із структурою бюджету. У фінансуванні програм поступово скорочується як доля федеральних грошових коштів, так і частка коштів з бюджету штату, а частка місцевих фінансів, в основному із коштів місцевих податків, зростає.

Значним досягненням в діяльності Мінсільгоспу США з розвитку аграрного сектору залишилася розробка і реалізація спеціальних програм, дослідження заходів яких показали, що усіх їх можна згрупувати по чотирьох категоріях: - економічний розвиток; розвиток інфраструктури; спеціальні програми і програми збереження природних ресурсів.

Програми економічного розвитку на основі фінансового забезпечення дозволяють розвиватися новому бізнесу в сільських районах, а також підвищують зайнятість і дозволяють знаходити джерела додаткових доходів. Ці програми мають підвищене значення і результативність, оскільки збільшення доходів сільського населення дозволяє купувати житло і послуги, раніше недоступні людям, що мешкають в сільській місцевості.

Економічний розвиток аграрного сектору створює ресурси через оподаткування і інші методи для подальшого розвитку інфраструктури. Економічні програми передбачають розвиток різних видів бізнесу в сільській місцевості. Програма гарантій на позики, узяті сільським населенням на розвиток сільськогосподарського виробництва, в 2007 р. склала більше 1 млн. доларів. Програма для кооперативів і підприємств виробників продукції в 2007 р. склала 150 млн. доларів. Програма з розвитку для сільських жителів альтернативних джерел енергії і збереження енергії в 2007 р. склала більше 150 млн. доларів.

Програми з розвитку інфраструктури створені для вирішення проблем, пов'язаних з сільською бідністю і подоланням відмінностей в рівні життя, як в сільській, так і в міській місцевості. Такі програми спрямовані на залучення в сільську місцевість капіталу, підприємців, кваліфікованої робочої сили. На реалізацію програми, електрифікацію села, що передбачає, і що включає в т. ч. технічне сприяння її виконанню, в 2007 році було виділено коштів на суму близько 6 млрд. доларів. На виконання програми по утилізації сміття і забезпечення сільських жителів водою в 2007 р. було виділено близько 2 млрд. доларів у вигляді грантів, позик, гарантій на позики. Програма з розвитку телекомунікацій, включаючи дистанційну освіту і медичні телевізійні програми, намічена до виконання в 2007 р., передбачала фінансування в обсязі більше півтора млрд. доларів у вигляді грантів, позик, гарантій на позики.

Спеціальні програми, що окремо розробляються, припускають підтримку у фінансовому відношенні певні категорії соціально незахищених жителів, що мешкають в сільській місцевості і потрапили в складну життєву ситуацію, а також сільські співтовариства, що потребують фінансової допомоги. Ця частина населення в силу низьких доходів, складного матеріального становища в певний період часу не може забезпечити основні необхідні умови свого життя в сільській місцевості. Ці обставини є причиною фінансової допомоги з боку держави.

Цінними для розвитку аграрного сектору на основі фінансового забезпечення в екологічному відношенні є програми збереження природного середовища існування населення. Екологічні заходи програм спрямовані на поліпшення стану і використання природних ресурсів. У програмах передбачено, наприклад, поліпшення якості споживаної сільським населенням води, збереження лісів, водних ресурсів, розвиток рекреаційного потенціалу місцевості, популяризація і реклама аграрного туризму.

В українській практиці можуть бути використані наступні важелі та інструменти регулювання і фінансового забезпечення аграрного сектору:

- а) цінова політика, яка гарантує доходи виробників;
- б) компенсація частини витрат з придбання прямих матеріальних витрат (наприклад: добрив, кормів, насіння тощо), субсидування відсотків за отриманими кредитами, виплат зі страхування майна, Агролізинг;
- в) бюджетне фінансування програм розвитку ринку;
- г) бюджетне фінансування розвитку інфраструктури аграрного сектору, у тому числі будівельних робіт, іригаційних проектів;
- д) фінансування регіональних програм розвитку аграрного виробництва;

Висновок. Вивчення закордонного досвіду фінансового забезпечення аграрного сектору в ЄС та США має суттєве значення для нашої країни. Зокрема, фінансове забезпечення аграрного сектору може бути визначено як структуровану системну діяльність з приводу мобілізації, накопичення, перетворення та розподілу фінансових ресурсів на шляху до суб'єктів сільського господарювання з метою узгодження інтересів держави й регіонів.

До фінансового забезпечення аграрного сектору можна віднести підтримку функціонування його суб'єктів (забезпечувальна функція) та вплив на його об'єкти

через відповідний фінансовий механізм (дієва функція). Таким чином, існування численних пріоритетів та обмежень і ризиків фінансового забезпечення аграрного сектору вимагає його поглибленого та перманентного дослідження. Розуміння сутності та особливостей фінансового забезпечення в аграрному секторі закладає підґрунтя для дослідження особливостей функціонування у цій сфері суб'єктів сільського господарювання, що є необхідною умовою для розробки заходів з підвищення ефективності та результативності використання коштів.

1. Галабурда М. К. Фінансове забезпечення економічної політики в Україні : дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / Галабурда Микола Костянтинович. – К. : [б. в.], 2003. – 278 с.
2. Гудзинський О. Д. Формування системи інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств / О. Д. Гудзинський // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 4. – С. 5–8.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 820 с.
4. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
5. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
6. Мерзлов А.С. Разработка программ развития сельских территорий хозяйства в Германии / А.С. Мерзлов, Н.А. Леонова // АПК: Экономика и управление. – 2009. – № 1. – С. 87–90.
7. Стратегічні напрями інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні (аналітична доповідь). – К. : НІСД, 2014. – 45 с.
8. Харченко Г. А. Роль стратегічного управління в підвищенні агропродовольчого потенціалу сільськогосподарських підприємств / Г. А. Харченко, О. О. Дідківська // Сталий розвиток економіки. – 2014. – № 1. – С. 56–61.
9. 361 Янбых Р.Г. Программы устойчивого сельского развития: понятийный аппарат и опыт реализации в России и зарубежных странах / Р.Г. Янбых // Устойчивое развитие АПК как важнейший фактор социально-экономической стабильности России. – М., 2006. – часть. – С. 216–224.

References

1. Halaburda, M.K. *Financial support for economic policy in Ukraine: Dis. ... Candidate. Econ. Sciences: 08.01.01*. Kyiv, 2003. Print.
2. Hudzinskyi, O. D. "Formation of investment support strategic development of agricultural enterprises." *Collected Works of Tauride State Agrotechnological University 4 (2013): 5-8*. Print.
3. *State Regional Policy of Ukraine: features and strategic priorities*. Ed. Z.S Varnaliy. Kyiv: NISS, 2007. Print
4. *State of regional development of Ukraine*. Ed. V.Yr.Vorotina,, aud Ya.A. Zhalila. Kyiv: NISS, 2010. Print.
5. Melnyk, A.F., Obolensky O.Yu., Vasina A.Yu., and L. Yu Gordienko. *State Management. Training. guidances*. Ed. A.F. Miller. Kyiv: Knowledge Press, 2003. Print.
6. Merzolov, A.S. "Development of programs of development of rural territories of a facilities in Germany." *Agrarian and industrial complex: Economy and management 1 (2009): 87-90*. Print.
7. *Strategic directions of institutional support of the agricultural sector in Ukraine (White Paper)*. Kyiv: NISS, 2014. Print.
8. Kharchenko, G. "The role of strategic management in raising potential agro-food farms." *Sustainable economic development 1 (2014): 56-61*. Print.
9. Jnbich. R.G. "Program of steady rural development: the conceptual device and experience of realization in Russia and foreign countries." *Steady development of agrarian and industrial complex as the major factor of social and economic stability of Russia (2013): 216-224*. Print.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника";

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".